

اشتباه فاحش گزارش بی بی سی در استناد به آمار پناهجویان ایرانی در جهان

بخش خبر فارسی بی بی سی (BBC) در تاریخ ۲۶ آذر ۱۳۹۸ گزارشی تحت عنوان "چهار دهه فرار از وطن؛ پناهجویان ایرانی به کجا رفته‌اند؟" به قلم "علی قدیمی" منتشر نموده است. متأسفانه در این گزارش بعثت عدم آشنایی کافی نویسنده گزارش در استفاده از آمارهای بین المللی مهاجرت، اشتباهات فاحش آماری در استفاده و تحلیل این آمار صورت گرفته است که در ادامه به اختصار به آنها اشاره می شود.

جمله و ادعای آغازین این گزارش به این صورت است:

"براساس این داده‌ها {داده‌های کمیساریای عالی سازمان ملل متحد برای پناهندگان} در سال ۱۳۹۷؛ حدود ۲۱۷ هزار نفر، با ملیت ایرانی در کشورهای مختلف جهان پناه برده‌اند که به آنها پناهندگی (یا وضعیتی مشابه آن) اعطا شده یا آنکه تقاضای پناهندگی کرده و در انتظار پاسخ هستند."

در ارتباط با این موضوع چند نکته می بایست مورد توجه قرار گیرد.

- نکته اول) در گزارش بی بی سی ادعا شده است که در سال ۱۳۹۷ (۲۰۱۸ میلادی) حدود ۲۱۷ هزار نفر تبعه ایرانی پناهندگی دریافت کرده و یا درخواست پناهندگی کرده‌اند. به نظر می‌رسد نویسنده این متن با مفاهیم پناهندگی و پناهجویی آشنایی لازم را نداشته و همچنین با بی‌مبالاتی با داده‌های در دسترس در پایگاه داده کمیساریای عالی سازمان ملل متحد برای پناهندگان (UNHCR) (به آدرس: http://popstats.unhcr.org/en/time_series) اقدام به ارائه آمار ۲۱۷ هزار نفر پناهنده و یا پناهجوی ایرانی تنها در سال ۱۳۹۷ اقدام نموده است.

در حالیکه داده‌های ارائه شده در پایگاه فوق الذکر که در زیر بخش (Time Series) قابل دسترس است

بصورت آمار تجمعی چند سال گذشته پناهجویان و پناهندگان ارائه می‌شود و به هیچ وجه مختص سال

۱۳۹۷ آنگونه که توسط نویسنده گزارش (علی قدیمی) مورد استفاده و استناد قرار گرفته، نمی باشد.

این بزرگترین و عجیب‌ترین خطایی است که نویسنده این گزارش مرتکب آن شده است. در واقع، بر اساس داده‌های پایگاه UNHCR، تعداد پناهندگان ایرانی در سال ۲۰۱۸ در کل جهان، رقم ۱۲۹،۹۰۱ می باشد که صرفاً مختص آن سال نیست و بخش عمده‌ای از آن، آمار تجمعی مربوط به سال‌های گذشته است که هر ساله افزایش نسبتاً اندکی دارد. همچنین تعدادی از این پناهجویان از سال‌های گذشته (بطور مثال ۲۰۱۷ و یا ۲۰۱۶ و شاید قبل‌تر) درخواست پناهندگی داده‌اند و همچنان منتظر دریافت درخواست خود هستند. این موضوع برای پناهجویان تمام کشورها صادق است.

لذا نویسنده گزارش بی بی سی که دچار خطای فاحش محاسباتی و درک ناقص از داده‌های UNHCR شده است و در تمام داده‌های ارائه شده داده‌های تجمعی (جمع پناهجویان و پناهندگان مربوط به سال‌های گذشته) را بعنوان داده مربوط به یک سال مشخص در نظر گرفته و اقدام به جمع نمودن تعداد پناهجویان و پناهندگان در سال‌های مختلف کرده است.

بطور مثال در سال ۲۰۱۷، تعداد ۱۱۸،۶۳۷ پناهنده ایرانی در کشورهای جهان زندگی می‌کرده‌اند که این رقم در سال ۲۰۱۸ به ۱۲۹،۹۰۱ نفر رسیده است. بعبارتی حدود ۱۱ هزار نفر به تعداد پناهندگان ایرانی در سال ۲۰۱۸ افزوده شده است. از اینرو نمی‌توان از روش جمع بستن داده‌های تجمعی ارائه شده در پایگاه داده UNHCR برای رسیدن به تعداد کل پناهندگان در جهان در طول حدود ۴۰ سال اخیر رسید. اما نویسنده خبر مذکور به اشتباه از روش جمع کردن داده‌های تجمعی از سال ۱۳۵۹ تا سال ۱۳۹۷ به عدد ۳،۷ میلیون پناهنده و پناهجوی ایرانی رسیده است.

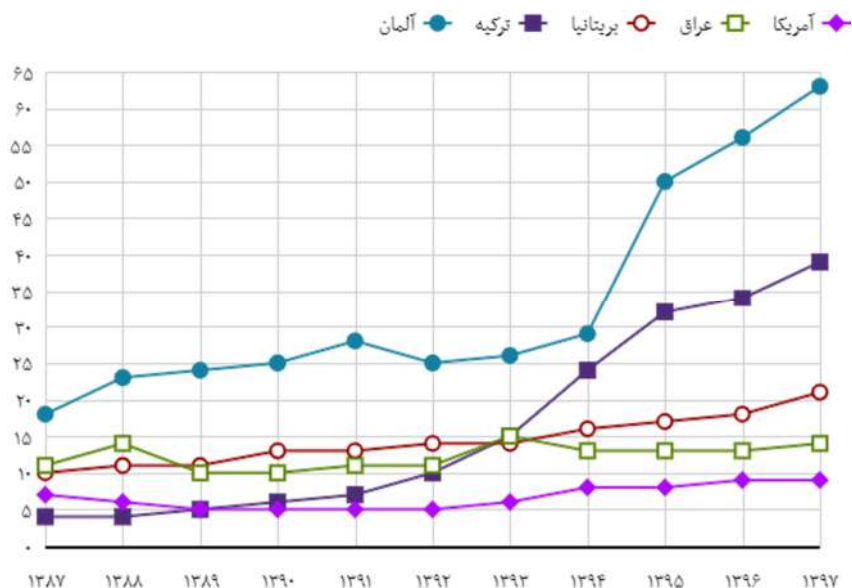
تعداد پناهنده ایرانی در جهان در سال ۲۰۱۷	۱۱۸۶۳۷ نفر
تعداد پناهنده ایرانی در جهان در سال ۲۰۱۸	۱۲۹۹۰۱ نفر
مجموع دو سال که نویسنده به اشتباه در روش گردآوری داده آن را جمع می‌نماید	۲۴۸۵۳۸ نفر

در واقع نویسنده متن با تجمیع آمار تعداد پناهجویان و پناهندگان ایرانی (ثبت شده در چند سال بصورت تجمعی) در کشورهای جهان به عدد ۳،۷ میلیون ایرانی فرار کرده از وطن می‌رسد (عدد دقیق ۳،۷۰۳،۴۲۵).

حال اگر با این روش اشتباه، نویسنده و تحلیلگر این خبر بخواهد تعداد "افغانستانی‌های" فرار کرده از وطن" در ۴۰ سال گذشته" (از سال ۱۹۷۹ تا ۲۰۱۸) را برای پناهجویان و پناهندگان افغانستانی محاسبه نماید به عدد نجومی ۱۳۶ میلیون و ۱۲۰ هزار و ۶۷۱ نفر خواهد رسید! یعنی معادل چهار برابر کل جمعیت افغانستان!!

- نکته دوم) چنانچه با همان فرمول نویسنده گزارش بی بی سی (علی قدیمی) تعداد پناهجویان و پناهندگان افغانستانی ساکن در ایران از سال ۱۹۷۹ تا ۲۰۱۸ (۱۳۵۸ تا ۱۳۹۸ شمسی) را بخواهیم محاسبه کنیم به عدد ۵۶ میلیون و ۷۷۸ هزار و ۶۷۸ نفر خواهیم رسید!! یعنی بیش از یک و نیم برابر جمعیت افغانستان به ایران پناه برده‌اند!! این در حالی است که مجموع پناهندگان و پناهجویان افغانستانی در ایران در سال ۲۰۱۸ در حدود ۹۵۰ هزار نفر بوده است که از اوایل دهه ۲۰۰۰ میلادی ثابت مانده است که هر ساله در آمار UNHCR تکرار می‌شود و نمی‌توان هر سال این جمعیت ثابت را محاسبه نموده و جمع بست و در انتها ادعا نمود که حدود ۵۶ میلیون افغانستانی از کشورشان به ایران فرار کرده‌اند! این مثال به طور واضح نشان می‌دهد که نویسنده خبر مذکور چطور این اشتباه آماری را مرتکب شده است.

- نکته سوم) مثال دیگر را می‌توان در ارتباط با نمودار آخر ارائه شده در خبر مذکور مطرح نمود.

(تصویر نمودار ارائه شده در خبر)

طبق نمودار فوق که توسط نویسنده گزارش مذکور ارائه شده است، در کشور آلمان در سال ۱۳۹۷ (۲۰۱۸ میلادی) حدود ۶۲ هزار پناهجو و پناهنده ایرانی وجود داشته است. اگر بطور دقیق تر بخواهیم اشاره کنیم ۴۱،۱۵۰ پناهنده ایرانی و ۲۱۴۰۷ پناهجوی ایرانی. از طرف دیگر تعداد پناهنده ایرانی در کشور آلمان در سال ۱۳۹۶ (۲۰۱۷) برابر با ۳۸،۲۶۲ نفر بوده است که این موضع نشان می‌دهد که از سال ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۷ جمعیت پناهنده ایرانی در این کشور در حدود سه هزار نفر افزایش یافته است و عدد ارائه شده در این بخش از وبسایت UNHCR بصورت تجمعی سال‌های گذشته است. به زبان خیلی ساده، بطور مثال در سال ۱۳۹۶ تعداد ۳۸،۲۶۲ پناهنده ایرانی در آلمان وجود داشته است که همچنان در سال ۱۳۹۷ هم در وضعیت اقامت پناهندگی مانده‌اند و در حدود سه هزار نفر به جمعیت آنها در سال ۱۳۹۷ اضافه شده است!

از طرف دیگر نگاهی به تعداد پناهجویان ثبت شده ایرانی در کشور آلمان (قابل دسترس در پایگاه آماری Eurostat که پناهجویان ثبت شده هر سال را ارائه می‌نمایند) نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۷ تعداد ۱۰،۸۵۵ نفر ایرانی در این کشور درخواست پناهندگی کرده‌اند. حال اینکه در آمار ارائه شده در بخش Time Series وبسایت UNHCR که نویسنده گزارش بی بی سی به آن استناد می‌نماید تعداد پناهجوی ایرانی در سال ۲۰۱۸ را برابر با ۲۱،۴۰۷ نفر نشان می‌دهد. بدیهی است که بخشی از پناهجویان ایرانی که در سال‌های گذشته (۲۰۱۷ و یا ۲۰۱۶ و حتی قبل‌تر) که درخواست پناهندگی از کشور آلمان نموده‌اند در داده‌ها لحاظ شده است.

به زبان ساده‌تر بخشی از این پناهجویان هم در داده‌های سال ۱۳۹۶ لحاظ شده‌اند و از آنجائیکه جواب درخواست خود را دریافت ننموده‌اند در آمار سال بعد (۱۳۹۷) نیز وضعیت پناجویی داشته و در آمار سال ۱۳۹۷ نیز گنجانده شده‌اند. از اینرو تعداد پناهجویان ایرانی در وبسایت UNHCR حدود ۱۰ هزار نفر بیشتر از آمار واقعی پناهجویان ثبت شده ایرانی در سال ۱۳۹۷ (۱۰،۸۵۵ نفر) است.

از آنجائیکه بخشی از پناهجویان ایرانی که درخواست پناهندگی از کشورهای ثالث می‌نمایند و جواب منفی دریافت می‌کنند (بطور مثال در سال ۲۰۱۸ در مرحله اول رسیدگی به درخواست پناهندگی ایرانیان در کل کشورهای اتحادیه اروپا (EU) و کشورهای EFTA در مجموع ۲۰۰۱۰ پناهجوی ایرانی پاسخ درخواست خود را دریافت نمودند که ۷۹۹۵ نفر آنها پاسخ مثبت دریافت کرده اند که نشان می‌دهد در مرحله اول ۴۰ درخواست پاسخ‌ها مثبت بوده است) اقدام به بازگشت به کشور می‌نمایند، یا تبدیل به مهاجران نامتعارف در کشور مقصد می‌شوند و یا به دیگر کشورها مهاجرت مجدد می‌نمایند، و یا بخشی از پناهندگان نیز هر ساله از این لیست پناهندگان خارج شده و اقامت کشور مقصد را دریافت می‌نمایند نمی‌توان آمار دقیقی از پناهندگان و پناهجویان ایرانی در جهان ارائه داد. اما بطور قطع رقم واقعی پناهجویان و پناهندگان ایرانی با عدد ادعا شده توسط نویسنده خبر BBC فاصله بسیار زیادی دارد.

- نکته نهایی در مورد هدف مهاجرت ایرانیان در چارچوب پناهندگی است. مطالعات جهانی و همچنین ادعای کشورهای مقصد پناهجویان در جهان نشانگر این است که بخش عمده‌ای از پناهجویان شرایط دریافت پناهندگی را نداشته و اغلب مهاجران اقتصادی و یا مهاجران اقلیمی هستند. این موضوع برای پناهجویان ایرانی نیز صادق است. عبارتی، بخشی از ایرانیان که از طریق کانال‌های مهاجرتی متعارف (مهاجرت کاری، دانشجویی، سرمایه‌گذاری و...) امکان مهاجرت را ندارند از کانال پناهجویی به دیگر کشورها مهاجرت می‌نمایند. از اینرو همچون پناهجویان دیگر کشورهای جهان، نمی‌توان تمام پناهجویان ایرانی در جهان را مهاجرانی با مشکلات سیاسی و امنیتی در نظر گرفت.

تهیه شده در رصد خانه مهاجرت ایران

۲۷ آذر ۱۳۹۸

- پانوش:

بطور ساده و خلاصه می‌توان دو گروه "پناهجو" و "پناهنده" را به این صورت تعریف نمود:
- پناهجو شخصی است که درخواست پناهندگی در کشور مقصد را داده است و همچنان منتظر دریافت نتیجه درخواست خود است.

- اما پناهنده شخصی است که کشور مقصد به درخواست پناهندگی او پاسخ مثبت داده است. در صورت عدم دریافت پاسخ مثبت از جانب کشور مقصد، پناهجو یا بصورت داوطلبانه یا اجبار (دیپورت) به کشور مبدأ خود باز می‌گردد، یا بصورت غیرقانونی در کشور مقصد زندگی می‌کند و یا اینکه اقدام به مهاجرت به کشور دیگری جهت درخواست پناهندگی می‌کند.

- همچنین بخشی از افرادی که جواب منفی دریافت می‌نمایند از طریق کانال‌های دیگر همچون کانال تحصیل و یا کار در کشور مقصد خود و یا دیگر کشورها مجوز اقامت کوتاه مدت و یا بلندمدت دریافت می‌نمایند.